

Svåra år väntar sjukvården

Utredare framtidsspanar • "Verkliga äldreboomen står för dörren"

Snart slår tidernas äldreboom in och sätter sjukvården på svåra prov. Det spår utredaren Bengt Göran Emtinger. Och politiker som inte är oroad gör honom orolig.

UTREDNING Bengt Göran Emtinger har varit tjänsteman i landstinget i Östergötland (nu region) i drygt 40 år. Med den erfarenheten i bagaget har han fått uppdraget att sitta om vad som händer med sjukvården det närmaste decenniet.

En svår konst, som alla vet. Men bland de säkraste förutsägelseerna är den demografiska utvecklingen. Ända sprids det myter om den, menar Bengt Göran Emtinger.

– Medier och sjukvårdspolitikerna säger att andelen äldre ökat kraftigt, men fakta är att åldersgruppen 80 år och äldre de senaste åren ökat lika mycket som befolkningen i övrigt, säger han.

– Man kan fundera på vad de kommer att säga den närmaste 15-årsperioden då det verkligen blir en äldreboom.

Mellan 2015 och 2030 ökar antalet invånare 80 år och äldre med 60 procent. Och ju äldre man blir desto mer ökar risken för kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar.

Försörjningskvoten ökar

under samma period från 0,74 till 0,85. Det innebär att 100 personer i arbetsför ålder ska försörja sig själva, plus 85 barn och äldre.

I kombination med andra utmaningar – ökade förväntningar från medborgarna, personalbrist, ekonomin och globala hälsohot – ställer det här enorma krav på sjukvården framöver.

Rapporten *Kampen om framtiden – ett drama om vårdens villkor inför 2025* är i första hand skriven för Region Östergötland, men har bäring på hela landet. Den vill slå hål på invanda föreställningar, radar upp förutsägelser om utvecklingen som inte slagit in eller som förverkligats och är medvetet utmanande, inte minst mot den nationella politiken.

– Rikspolitikerna lägger över ansvaret på landstingspolitikerna. De tror att bara de fixar stälarna så kommer det att lösa sig. Men det är andra problem än pengar det handlar om, som strukturella frågor, tillgång till personal och

Om kommunerna inte klarar sitt åtagande i äldreboomen står det tillbaka på sjukvården, menar Bengt Göran Emtinger.

"Det ordnar sig, brukar vara det sista som tränare och spelare säger innan deras lag åker ur elitserien."

Bengt Göran Emtinger, utredare

gen är bara 2 procent av hela omsättningen.

Spådomar som hamnat snett är exempelvis att 100 000 undersköterskor skulle fattas år 2000. En annan är att man 1993 inte såg någon personalbrist i framtiden. Förutsägelser som däremot slagit in är bland annat färre vårdplatser och uppkomsten av dagkirurgi.

Bengt Göran Emtinger pekar ut vårdplatser på sjukhusen som den mest kritiska faktorn framöver. Om inte åtgärder vidtas kommer antalet vårdplatser i Östergötland att öka med 22 procent fram till 2030.

– Den stora minskningen av vårdplatser skedde under tio år fram till 2006, men har planat ut. Vi behöver utöka vårdplatserna om inte mer öppna vårdformer utvecklas.

– Det annat dilemma han ser

framöver är brist på undersköterskor. I landstingen pensioneras många framöver och det kan göra det svårare för kommuner att rekrytera undersköterskor.

– Klarar inte kommunerna sitt åtagande i äldreboomen står det tillbaka på sjukvården.

En stor osäkerhetsfaktor är det globala hälsohotet. Ökade internationella kontakter har lett till en ökning av antibiotikaresistenta bakterier och pandemier drabbar världen regelbundet. Utvecklingen av nya antibiotika har stått stilla.

– Jag är ingen expert på det här, men det känns rätt obehagligt, säger Bengt Göran Emtinger.

Rapporten pekar inte ut någon enkel lösning, utan det handlar om en rad saker som krävs. Politikerna måste ta sig an det hela med öppna ögon, ta ledningen och utforma strategier och lösningar. Om politiker har en brist på oro är det oroväckande, säger Bengt Göran Emtinger.

– "Det ordnar sig", brukar vara det sista som tränare och spelare säger innan deras lag åker ur elitserien.

HANS PERKIÖ
hp@dagenssamhalle.se

Även om det är välkommet, handlar det om rätt marginala pengar som inte löser inte problemen på sikt.

– Välfärden kostar 500 miljarder och sjukvården 300 miljarder. De här statliga bidra-

vårdplatser, säger Bengt Göran Emtinger.

Ett aktuellt exempel är att regeringen skjuter till 10 miljarder kronor till kommuner och landsting, bland annat med tanke på flyktingkrisen.

Hjälppoliserna i världen ger vård till papperslösa i Stockholm. Vården sker ideellt och ges till människor som inte har laglig rätt att vistas i landet.

FOTO: HENRIK MONTGOMERY / TT

FLER PAPPERSLÖSA SÖKER SJUKVÅRD

Papperslösa gjorde 30 000 besök i sjukvården och tandvården förra året. En ökning med drygt 50 procent. Vården kostade landstingen 150 miljoner kronor, enligt en rapport från Statskontoret.

VÅRD Sedan juli 2013 har papperslösa rätt till subventionerad vård som inte kan anstå. Och det är allt fler som söker vård, visar Statskontorets uppföljning. Förra året registrerades 30 000 besök av papperslösa i hälso- och sjukvården och tandvården. En ökning med 56 procent sedan 2014.

Statistiken är dock ofullständig, så Statskontoret räknar med att det faktiska antalet besök ligger mellan 35 000 och 40 000.

Landstingens kostnad för vård av papperslösa 2015 beräknas till 150 miljoner kronor, mot 100 miljoner året innan. Det täcks dock med råge av det statsbidrag på 300 miljoner kronor som landstingen får för det utökade åtagandet. Undantaget är Stockholms läns landsting, som står för 56 procent av vården men bara fick 23 procent av statsbidraget.

Vården av papperslösa är koncentrerad till de tre storstadsregionerna, som svarar för 85 procent.

Statskontoret räknar med att den här vården fortsätter att öka, inte minst för att fler asylsökande kommer att få avslag på sin ansökan. I sommar träder även en lagändring i kraft som innebär att vuxna utan barn som ska ut-

visas inte längre får bostad och ekonomiskt bistånd av staten.

Lagändringen från sommaren 2013 innebär att landstingen är skyldiga att erbjuda papperslösa personer över 18 år sjukvård och tandvård som inte kan anstå. Papperslösa barn har rätt till samma vård som bosatta barn.

Men för många i vården är det oklart vilka som omfattas av lagen, vad som avses med begreppet vård som inte kan anstå och vad som gäller vid förskrivning av läkemedel.

– Lagen om vård till papperslösa fungerar i huvudsak väl, men landstingen behöver förbättra personalens kunskaper om vad lagen innebär, säger Statskontorets generaldirektör, Ingvar Mattson, i ett pressmeddelande.

HANS PERKIÖ

Fullt stöd för digital förvaltning

Tekis systemlösningar är utvecklade utifrån varje process med målet att kunna effektivisera alla delar av verksamheten. Välj att gå över till en helt digitaliserad förvaltning eller att komplettera det digitala stödet vid behov för att vässa arbetet just där det behövs som mest!

Kommunen

Papperslös förvaltning
Digitalt nämndstöd
Snabb och transparent medborgarservice
Digitalt myndighetsutbyte

Medarbetaren

Effektivare handläggning
Mobil access till alla ärenden
Digital leverans till alla parter
Processstöd i verksamhetssystemet

Medborgaren

Följ ärendet direkt i mobilen
Snabb dialog med handläggaren online
Service direkt runt

Boka en personlig demonstration kostnadsfritt på www.tekis.se

TEKIS

ADDNODE GROUP